

Tartuntatautilain (1227/2016) muutokset**Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/15739/2020**

ETENE

ETENE pitää kannatettavana, että rajoitustoimenpiteitä voidaan tehdä tartuntatautilain nojalla alueellisesti epidemiatilanteen niin vaatiessa koko maata koskevien rajoitustoimenpiteiden asemesta. On perusteltua sitoa esitettyjen tartuntatautilain muutosten voimassaolo COVID-19-epidemian keston. Samaan aikaan tulisi varautua tartuntatautilakiin tarvittavien sellaisten pysyvien muutosten valmisteluun, jotka huomioivat toisistaan poikkeavien tartuntatautiin asettamat vaatimukset epidemiatilanteessa.

Tartuntatautilain muutosten perusoikeuskytkökset korostavat sitä, että rajoitustoimenpiteitä tulee käyttää perustellusti ja harkiten, ja niiden on oltava kestoaltaan mahdollisimman lyhyitä sekä maantieteellisesti rajattuja. Alueellisesti harkittavaksi jää pohtia mikä tai mitkä rajoitustoimenpiteet otetaan tilanteen niin vaatiessa käyttöön, mikä tarkoittaa, että perusoikeuksien rajoittamisen järjestystä joudutaan arvottamaan. Tartuntatautilain ja sen muutosten nojalla toteutettavat eri rajoitustoimenpiteet kohdistuvat eri väestöryhmiin. Pohdinnassa olisi syytä tarkkaan huomioida rajoitustoimenpiteiden tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa taudin leviämiseen, sekä esimerkiksi se, hyötyvätkö heikommassa asemassa olevat rajoitustoimenpiteiden vaikutuksesta tai joutuvatko heikommassa asemassa olevat erityisesti niiden vaikutuksista kärsimään.

ETENE korostaa, että itsemääräämisoikeuteen liittyvä kokonaisuus ja lainsäädännölliset puutteet ovat tulleet COVID-19-epidemian aikana erityisellä tavalla näkyviksi. Tämä alleviivaa asiakokonaisuuteen liittyvän lainsäädännöllisen tarkastelun välitöntä tarvetta.

Ehdotetut muutokset tartuntatautilakiin eivät aseta erityisiä täsmällisiä reunaehtoja ympärivuorokautisessa hoidossa olevien tilanteeseen epidemian kiihtyessä. On viitteitä siitä, että hoivapalvelussa ja muussa ympäri- vuorokautisessa hoidossa sekä saattohoidossa olevien osalta käytännöt esimerkiksi vierailukieltojen osalta ovat vaihdelleet ainakin osin siitä syystä, että annettua ohjeistusta on tulkittu eri tavoin. Epidemian nyt kiihtyessä tulisi varmistaa, että annettu ohjeistus on yksiselitteistä ja että taudin leviämisen kannalta turvallisia, epidemian aikana kehitettyjä vierailutapoja otetaan laajasti käyttöön. Iäkkäät sekä perussairauksista kärsivät ovat erityinen vakavan koronataudin riskiryhmä, ja hoivapalvelussa sekä muussa ympärivuorokautisessa hoidossa taudin leviämisen riski on huomattava. On kuitenkin tärkeää, että rajoitustoimenpiteitä ei tehdä enempää kuin on välttämätöntä ja että rajoitustoimenpiteet puretaan välittömästi tilanteen salliessa.

Lapset ja erityisesti heikommassa asemassa olevat lapset ovat joutuneet kärsimään COVID-19-epidemiasta esimerkiksi fyysisesti koulutiloissa tapahtuvan opetuksen ja harrastustoiminnan keskeytymisen johdosta. On tärkeää, että esimerkiksi opetukseen ja harrastustoimintaan kohdentuvia epidemian aiheuttamia muutoksia harkittaessa muutokset pyritään järjestämään siten, että lapsille koituisi mahdollisimman vähän haittaa. Esimerkiksi opetus- ja varhaiskasvatusryhmien erottaminen tai porrastaminen on kannatettavampaa kuin kokonaan etäopetukseen siirtyminen, ja vanhempien ja muiden harrastustoiminnan kannalta ylimääräisten henkilöiden läsnäolon kieltäminen harrastuspaikoilta kannatettavampaa kuin harrastustoiminnan keskeyttäminen.

ETENE pitää tärkeänä, että kaikessa rajoitustoimenpiteitä koskevassa päätöksenteossa huomioidaan niiden vaikutus sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuteen. COVID-19-epidemian johdosta ei tule rajoittaa palvelujen saatavuutta välttämättömyyttä enempää, ja tarvittaessa palveluiden järjestämistä tulee pohtia vaihtoehtoisilla tavoilla esimerkiksi etäyhteyksiä hyödyntäen.

Kaikessa rajoitustoimenpiteiden harkinnassa tulee arvioida kokonaisvaltaisesti koronataudin todellisia senhetkisiä vaikutuksia. Päätöksenteon sitominen tiettyyn tartuntojen ilmaantuvuutta koskevaan arvoon ei välttämättä palvele päätöksentekoa tarkoituksenmukaisella tavalla, sillä todelliseen tilanteeseen vaikuttaa ratkaisevalla tavalla esimerkiksi se, ovatko tartuntaketjut tiedossa, ovatko tartunnat jatkotartuntoja jo karanteenissa olevilla ihmisillä, kuinka paljon ihmisiä on sairaala- ja tehohoidossa, onko viruksen tartuttavuudessa tapahtunut muutoksia ja onko viruksen mahdollinen muuntuminen vähentänyt tai lisännyt vakavien sairastapausten osuutta.

Päätöksenteossa tulee huomioida, että rajoitustoimenpiteistä aiheutuu tiettyjen väestöryhmien terveydelle ja hyvinvoinnille kielteisiä seurauksia välittömästi tai viiveellä. Tämä korostaa kokonaisvaikutusten ennakoivan arvioinnin tarvetta päätöksenteossa.

